

SKÆVE VINKLER

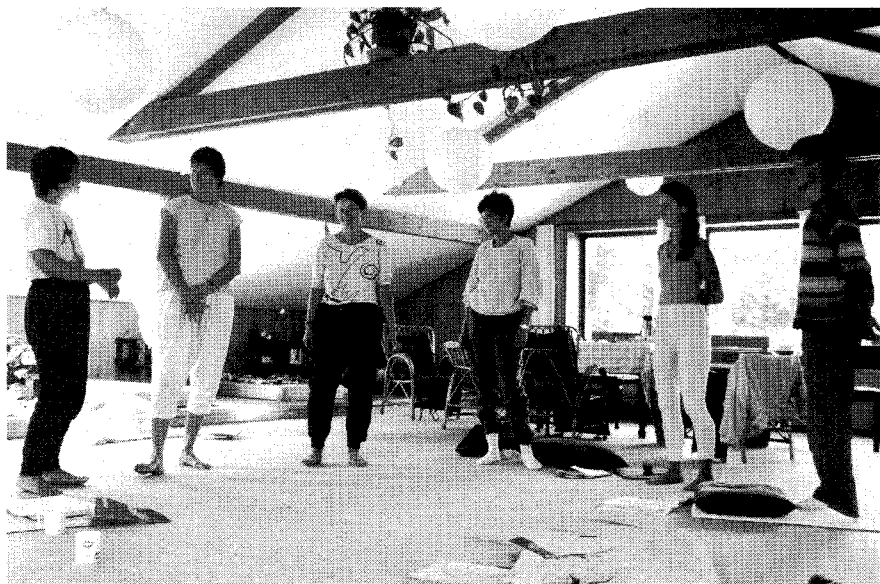
Om Kvindehøjskolens kvindeskabte rum

Ingrid Mejer Jensen

Rundvisning

Kvindehøjskolen ligger i den rette vinkel, hvor nord-syd jernbanen, Esbjerg-Tønder, skærer øst-vest landevejen mellem Hovedvej 11 og marsklandet ude ved "æ hav". Visby hedder DSBs sortbejdsede trinbrædt, der også ligger i dette skæringspunkt og er navnet på den lille landsby med kirke, Brugs, skole og grillbar, der ligger et par kilometer længere mod vest.

På Kvindehøjskolen er der naturligvis også mange rette vinkler, men det er de skæve, man lægger mærke til. (Det var på Kvindehøjskolen, jeg for første gang så en stigereol stillet på skrå over et hjørne, så den rette vinkel blev til to flade!).

Den store sovesal.

Kernen i højskolen er den gamle Visby Kro, i dag kaldet "Hovedhuset". Det var den og 10 tønder land jord, som en gruppe højskoleivrige kvinder købte i 1978 for dér at skabe en skole, hvor alle kvinder kunne lære af og med hinanden.

Kroen er bygget af røde mursten og til den hører en rejsestald, der har en række smukke, buede staldvinduer ud mod vejen. Rejsestalden hedder i dag "Teater-salen" med gråt bjælkeloft, lyst gulv, to "søjler" midt i rummet og, foruden de seks staldvinduer med pelargonier, to store vinduer i hver ende af salen.

Oven på denne stald, på det gamle høloft, ligger nu "den store sovesal", den første alvorlige udvidelse af kroen, som kvinderne foretog. Det er et stort, højloftet rum med et indbydende, tæppebelagt kæmpegulv og med sovebrikse i begge sider under det skrånende tag. Rummet er også populært som undervisningslokale p.g.a. det store gulv og den "høje" stemning under de tykke bjælker.

Ellers rummer den gamle kro det store rektangulære køkken med et gigantisk gaskomfur midt ude på gulvet, kontor, bibliotek/dagligstue, hall og et enkelt undervisningslokale i stueetagen og ovenpå mor-barn rum, baderum og den elskede, hadede og berygtede "Ryger".

Inden jeg om lidt tager jer med udenfor, må I først beundre "Ottekanten", skolens vartegn siden 1982/83, hvor den blev tegnet af "Tegnestuen Thyra", Kbh., og bygget af kvinder på de dengang populære byggekurser. Den er forbundet med Hovedhuset ved en stor "entré" med klinkegulv, og den rummer i stueetagen sko-

Ottekanten.

lens spisestue og på første sal det betagende smukke undervisningslokale "Over-otteren" med lyst trægulv, kuppel og vinduer hele vejen rundt. Fire døre fører ud til den udvendige svalegang, hvorfra der går en trappe ned til den store plæne med skolens oprindelige vartegn, den store blodbøg, der kan tillægges megen symbolik. Heroppefra ser vi bag blodbøgen den hvide tipi, et kæmpemæssigt, rundt indianertelt, som den professionelle tipibygger Sunshine har skabt, og som har været rejst sommer efter sommer siden 1982. Her kan der soves og undervises, og der kan holdes lejrball, hvis det regner udenfor.

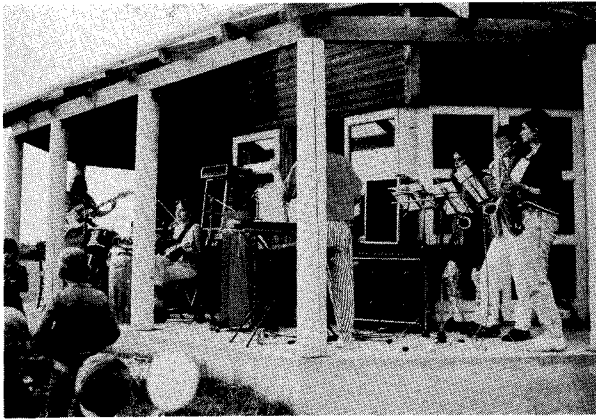
Fra hovedhuset går vi ad en smal sti forbi urtehaven langs græsplænen og skoven gennem en lille lund og kommer ud på en græsklædt, firkantet plads, indrammet af to træbaracker og "Børnehuset". "Børnehuset" har spidse gavle og en såkaldt "badebro" langs den side, der vender ud mod pladsen. Når det er godt vejr ligger der her en række nøgne kvinder og solbader. Ved siden af børnehuset ligger to sammenbyggede DSB godsvogne med et tilbygget halvtag. I gavlen et "kusetegnsforment" vindue (meget smukkere at se på end ordet lyder!). Godsvognene, tilsammen kaldet "Snedkervognen", fungerede som skolens værksted indtil 1986. Siden har den været "bookingrum", betegnelsen for enkelt/dobbeltværelser, hvor man kan bo, når man har brug for at holde fri fra de 3-12 personers soverum. Alle husene her i firkanten er af træ og malet røde, som iøvrigt også "Ottekanten" er det, og det hele minder derfor lidt om en svensk landsby. Det røde brydes af "den gule skurvogn", der ligger lidt tilbagetrukket mellem de to baracker, en meget populær beboelse, trods det lidt trange rum.

Barakkerne har rækker af værelser på hver side af en lang gang. I den ene barak bruges værelserne overvejende som bookingrum og gæstelærerboliger, i den anden bor de, der arbejder på højskolen i længere tid.

"Børnehuset" blev bygget i 1979 af en international byggelejr i samarbejde med lokale håndværkere. Her er børnehaven med køkken og bad i stueetagen og to mindre sovesale på første sal. Rummene præges af lyst fyrretræ, masser af vinduer og døre – på førstesalen bl.a. ud til en stor altan, hvorfra der er udsigt mod vest ud over markerne mod solnedgangen.

Fra altanen går vi ned ad en trappe og kommer på vores vej til "Værkstedet" forbi solfangeren (med solopvarmet brusebadsmulighed), endnu en beboelseskurvogn og det hvidmalede drivhus med mistbænkene foran. Værkstedet ligger midt på marken i det høje græs, der kun bliver kortere, hvis naboens heste har fået lov til at græsse der.

"Værkstedet" er måske det hus, som er vanskeligst at beskrive. Nogle har kaldt det "vikingehuset" eller "kirken", men ingen af navnene dækker rigtig godt. Iøvrigt er der tilsyneladende ingen af den slags fantasifulde navne, der rigtig slår an. Rummene og husene har navne, der primært henviser til funktionen og ellers til facon eller farve.

Værkstedet

Faktisk *ligner* huset lidt en jernalderbolig. Det er aflangt med afskårede hjørner, og mod syd og vest bæres taget af en række grove, cylinderformede søjler af træ. Huset er også bygget af træ, men man fornemmer det knapt, fordi det (temmelig grimme) eternittag dominerer så voldsomt. Denne husform indbyder til tage af græs eller strå.

I huset, der er tegnet af en kvindelig arkitekt, men bygget af lokale (mandlige) håndværkere i 1986, er der to undervisningsrum: "Værkstedet" og "Jordbrugsrummet". Mellem dem er der mod syd en glasveranda og mod nord en lille gang og et toilet.

De to undervisningsrum er smukke, fordi de domineres af en glasvæg mod syd i hele husets længde. Glasvæggen er inddelt i felter med sprosser af lyst træ. I værkstedet dækkes hele den ene endevæg af snedkerværktøj, der dog hurtigt kan skjules af et meget smukt gardin syet i blå og turkisfarvede baner. Her arbejder snedkerhold og male/tegne/skulptur hold, og også den elektriske musik kan udfolde sig i værkstedet uden at genere nogen.

"Jordbrugsrummet" er, som navnet antyder, til for jordbrugsholdene, der i sin tid dyrkede markerne. Nu dyrkes jorden af en enkelt gartner, og jordbrugsrummet bruges til musik og anden undervisning.

Og markerne – det er dér, vi skal ud nu. For mellem de dyrkede felter, hvoraf nogle strutter af afgrøder og andre ligger brak, er der uopdyrkede pletter, og på en af dem finder vi "Hexagonen", et lillebitte sekskantet hus på pæle med et kegleformet tag beklædt med tagpap. Endnu et særpræget bookingrum, til dem, der søger ensomhed og fred til meditation eller elskov midt i naturen. På en anden plet ligger endnu en tipi, og helt ude ved den bageste mark ligger "Lysthuset", et femkantet lille hus med ulige store vægge og i døren et kvadratisk vindue, sat i på spidsen. En rigtig luksushytte med elvarme, bygget i 1986.

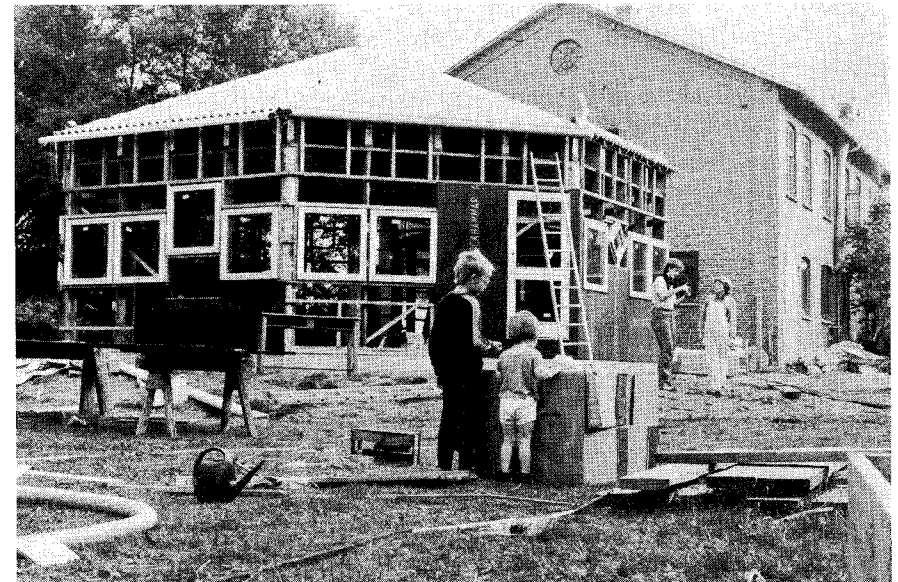
– Og så er det tid at gå tilbage til "Underrotteren", hvor der serveres nybagte boller, kaffe, the og urtethe, mens vi ser en videofilm om byggeriet af den centrale ottekant.

Rum der favner

"Rum der favner" er titlen på en videofilm, der blev lavet i 1982/83, mens "Ottekanten" blev bygget. Den viser, hvordan byggeriet skrider frem, og på filmen fortæller en af arkitekterne og en af udflytterne om de tanker og visioner, der ligger bag det ottekantede hus. (Udflyttere kaldtes de kvinder, der ind til 1988 ansattes gruppevis for et år ad gangen til at drive højskolen.) Endelig er der tilsidst i filmen en diskussion mellem nogle af deltagerne på byggeholdene om projektets forløb.

Da beslutningen om den ny spisestues form og udseende skulle tages, var der bred enighed om, at den ikke skulle være rektangulær, men måske halvmåneformet? Eller ottekantet? Den færdige tegning af "Ottekanten" var til alles tilfredshed ligesom materialevalget, træ, som de øvrige nye huse på grunden også er bygget af. Også fordi træ er nemmere at arbejde i end sten, for utrænede kursister.

Arkitekten Eva Fog fortæller på filmen om den viden, kvindelige arkitekter i 70'erne gravede frem om kvinders forhold til det at bygge. Kvinder tager altid

Ottekanten bygges.

udgangspunkt i det liv, der skal leves i huset, hvorimod mænd begynder med husets form. Kvinder arbejder ud fra de behov, livet i den reproduktive sfære, de lever i, sætter, og ud fra deres følelser. Mænd arbejder ud fra deres erfaringer i produktionssfæren og bygger derfor rationelt med fokus på, hvordan det færdige produkt vil tage sig ud.

Faktisk er der i mange lande en urgammel tradition for, at det er kvinderne, der står for husbyggeriet, som det stadig er det i Ghana. Andre steder i Afrika kan man iagttage, at kvinderne bor i runde huse, mens mændene bor i firkantede. Fra ruiner på Malta ved man, at der i matriarkatets tid byggedes i runde former, i gud-indens egen skikkelse.

Så det runde hus har altså sine historiske rødder. Det giver en tryk fornemmelse, fordi der ingen hjørner er, ingen mørke kroge, hvor spøgelse kan få lov til at gemme sig, siger Eva Fog.

Lisbeth Vibeke Nissen fortæller om den numerologiske og astrologiske symbolik i oktagonen og i ottetallet. Firtallet, siger hun, er den første skabte form og symboliserer fuldkommenhed. Lægger man to kvadrater ovenpå hinanden, så spidserne på den ene skærer siderne på den anden, får man to fuldkommenheder, og de danner tilsammen netop en ottekant. Den dobbelte firhed symboliserer også balance mellem feminint og maskulint, og ottetallet i sig selv er et uendelighedstegn og symboliserer cyklus og evighed. Den ottekantede form hjælper os i arbejdet med de sværeste balancer mellem maskulint og feminint, himmel og jord.

Af diskussionen mellem deltagerne i byggearbejdet fremgår det, at byggeholdenes arbejdsdag var inddelt således, at de arbejdede med det praktiske byggearbejde om formiddagen, og at de om eftermiddagen arbejdede i grupper med teorier som de ovenstående. De diskuterede f.eks. fremtidens levevilkår, og de fantaserede om og tegnede deres drømmehus m.m.. En af kursisterne fremhæver som det positive ved processen, at miljøet er trygt, man er ikke bange for at dumme sig, og hun siger, at det er dejligt at udvikle sine muskler, blive mere aktiv og få afmystificeret det praktiske arbejde.

Den vægtigste kritik mod processen er nok den, at kursisterne ikke får lov til selv at være kreative, fordi tegningerne til huset ligger der i forvejen. Det problem rører ved en bagvedliggende konflikt mellem to verdener, som Eva Fog beskriver det i en artikel om byggeriet i det engelske tidsskrift *Architects' Journal* (Fog 1985): "Der var et sammenstød mellem to verdener: på den ene side skolens ønske om at lære kvinder at tage ansvar, bruge deres egen dømmekraft og eget initiativ, ikke blindt følge autoriteter og at blive del af hele processen, inden for hvad de så end engagerer sig i. Og på den anden side: at skulle leve op til de officielle krav for at kunne færdiggøre byggeprojektet: økonomien, myndighederne og arkitektens overordnede ansvar." (Min oversættelse).

Under byggearbejdet deltog arkitekterne i det praktiske arbejde ligesom alle andre, fortæller Eva Fog i artiklen, og her står også forklaringen på videofilmens

titel. En kvinde sagde: "Det er som om det ottekantede rum åbner sine arme og omfavner en, så man bliver tryk." (Fog 1985)

Overotteren

Ryggen mod huset
og øjet mod mørket
uden for ruder
der spejler rummet
jeg sidder
i
centrum i den
tomme råstyrke som
er otterens alene
om natten et kerne-
punkt
under kuplen himmel-
vendt stilhedssugende
dette lyshav mindende
om at alle cirkel-
former til trods
ses
verden bag mig alene
fordi her er lys
og mørke og glas.

I det sydvestlige hjørne af Danmark ligger Kvindehøjskolen med sine skæve vinkler og kigger op på det øvrige Danmark og dets mange retvinklede institutioner. I dens rum finder kvinder nye vinkler på sig selv og verden.

LITTERATUR

- Dubbers, Mieke (1989), Kvindehøjskolen – metodik og filosofi i *Filosoffen*, 3,1, Odense, p.12-15.
- Fog, Eva (1985), Self-Build and Self-Extension i *Architects' Journal*, Jan.23rd, p.48-51.
- Kvindehøjskolen 1978 -1988*, festskrift 1988. Red.: Jette Petersen, Gitte Nørskov Andersen, Elsebeth Vingborg.
- Mejer Jensen, Ingrid (1988) 10 år i bevægelse. En beretning om Kvindehøjskolen i *Højskolebladet* årg. 113,43, Odense, p.685-690.